

УДК 78.01:159.955

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/101-41>

Тетяна ШЕВЧЕНКО,
orcid.org/0009-0003-7701-1197
кандидатка педагогічних наук,
професорка кафедри спеціального фортепіано
Одеської національної музичної академії імені А.В. Нежданової
(Одеса, Україна) onma.forte@gmail.com

ВНУТРІШНЯ ДИНАМІКА ХУДОЖНЬОГО МИСЛЕННЯ У МУЗИЧНОМУ СПРИЙНЯТТІ

Статтю присвячено дослідженню становлення художнього мислення як внутрішнього психічного процесу у сфері музичного сприйняття. Актуальність теми зумовлена необхідністю теоретичного уточнення природи художнього мислення, яке в сучасному науковому дискурсі нерідко розглядається у поєднанні з педагогічними або виконавськими аспектами, що ускладнює його розуміння як автономного явища свідомості.

Метою статті є виявлення закономірностей функціонування художнього мислення як системи внутрішніх психічних процесів, що забезпечують формування та трансформацію музичного образу. У дослідженні акцентовано увагу на аналізі основних складових цього процесу, серед яких визначено сприйняття, уяву, асоціативні зв'язки та внутрішній слух.

У результаті встановлено, що художнє мислення зароджується на рівні активного сприйняття, яке вже містить елементи організації та передбачення. Подальший розвиток образу здійснюється завдяки уяві, що забезпечує його варіативність і динамічність. Асоціативні механізми формують смислові зв'язки між елементами досвіду, надаючи образу індивідуального змісту. Внутрішній слух виступає як специфічний простір існування музичного образу, у межах якого можливі його збереження та трансформація незалежно від зовнішнього звучання.

Окрему увагу приділено мисленнєвим операціям – узагальненню, трансформації та комбінуванню, які забезпечують структурну організацію художнього мислення. Доведено, що їх взаємодія формує цілісну систему, у межах якої відбувається становлення художнього образу.

Отже, художнє мислення постає як динамічний процес, що має власну внутрішню логіку та закономірності функціонування, що відкриває перспективи для подальших досліджень у галузі музикознавства та когнітивних наук.

Ключові слова: художнє мислення, музичне сприйняття, уява, асоціативне мислення, внутрішній слух, психічні процеси, музичний образ.

Tatiana SHEVCHENKO,
orcid.org/0009-0003-7701-1197
Candidate of Pedagogical Sciences,
Professor at the Department of Special Piano
The Odessa National A. V. Nezhdanova Academy of Music
(Odesa, Ukraine) onma.forte@gmail.com

THE INTERNAL DYNAMICS OF ARTISTIC THINKING IN MUSICAL PERCEPTION

The article is devoted to the study of the formation of artistic thinking as an internal mental process within the domain of musical perception. The relevance of the topic is обусловлена the need for a more precise theoretical understanding of the nature of artistic thinking, which in contemporary research discourse is often considered in conjunction with pedagogical or performative aspects. Such an approach complicates its interpretation as an autonomous process of consciousness.

The aim of the article is to identify the regularities underlying artistic thinking as a system of internal mental processes that ensure the formation and transformation of a musical image. The study focuses on the analysis of the key components of this process, including perception, imagination, associative connections, and inner hearing.

The results demonstrate that artistic thinking originates at the level of active perception, which already contains elements of organization and anticipation. The further development of the image is ensured by imagination, which provides variability and dynamism. Associative mechanisms establish meaningful connections between elements of experience, thereby shaping the semantic content of the image. Inner hearing functions as a specific mental space in which the musical image can exist, be retained, and transformed independently of external sound.

Particular attention is paid to mental operations such as generalization, transformation, and combination, which ensure the structural organization of artistic thinking. Their interaction forms an integrated system within which the artistic image emerges.

The findings allow artistic thinking to be interpreted as a dynamic process characterized by its own internal logic and functional regularities. This opens up new perspectives for further research within musicology and cognitive science.

Key words: artistic thinking, musical perception, imagination, associative thinking, inner hearing, mental processes, musical image.

Постановка проблеми. Проблема становлення художнього мислення належить до ключових у сучасному музикознавстві та когнітивних дослідженнях музики. У центрі уваги опиняється не зовнішній результат творчості, а внутрішні процеси, завдяки яким у свідомості формується і трансформується художній образ. Саме ці процеси визначають специфіку музичного мислення як особливого виду психічної діяльності, що поєднує чуттєве сприйняття, уяву, асоціативні зв'язки та внутрішній слух.

Попри значну кількість досліджень у галузі психології творчості та музичної когніції, питання внутрішньої динаміки художнього мислення залишається недостатньо конкретизованим. У науковому дискурсі часто змішуються різні рівні аналізу: психологічний, педагогічний, виконавський. Це призводить до розмиття поняття художнього мислення, коли воно розглядається або як результат навчання, або як складова інтерпретаційної діяльності.

У зв'язку з цим виникає необхідність чіткого теоретичного розмежування художнього мислення як автономного внутрішнього процесу. Особливої актуальності набуває дослідження тих механізмів, які забезпечують перехід від первинного сприйняття музичного матеріалу до формування цілісного образу у свідомості. Йдеться про виявлення логіки функціонування уяви, асоціативного мислення та внутрішнього слуху як базових складових цього процесу.

Таким чином, проблема полягає у недостатній розробленості уявлення про художнє мислення як цілісну систему внутрішніх психічних процесів, що мають власну структуру, динаміку та закономірності функціонування.

Аналіз досліджень творчого художнього мислення формується на перетині кількох наукових напрямів: когнітивної психології, психології творчості та музичної когніції. У межах цих підходів розглядаються окремі аспекти мисленнєвої діяльності, що дозволяє наблизитися до розуміння цілісного процесу формування художнього образу.

У когнітивній психології творче мислення розглядається як складний процес перетворення наявного досвіду на нові форми знання та смислу. Одним із найбільш впливових підходів є концепція творчості як механізму породження нових структур на основі вже існуючих когнітивних схем (Boden, 2004). Значного поширення також набула теорія творчого потоку, відповідно до якої продуктивна діяльність пов'язана зі станом максимальної концентрації та внутрішньої залученості суб'єкта (Csikszentmihalyi, 2013).

Значний внесок у розуміння природи творчого мислення зроблено у працях, де воно розглядається як процес генерації нових ідей на основі комбінування наявних знань (Boden, 2004). Важливим є також підхід, що підкреслює роль інтуїтивних і аналітичних механізмів у мисленні (Kahneman, 2011), що дозволяє розглядати художнє мислення як взаємодію різних типів психічних процесів.

У дослідженнях творчості акцент робиться на ролі асоціативних зв'язків та уяви. Зокрема, підкреслюється, що творчий акт пов'язаний із здатністю поєднувати віддалені елементи досвіду в нові смислові структури (Koestler, 1964). У цьому контексті художнє мислення постає як процес безперервного смислотворення, що ґрунтується на внутрішній активності свідомості.

У галузі музичної когніції особлива увага приділяється специфіці музичного сприйняття та внутрішнього слуху. Дослідження показують, що музика сприймається не лише як акустичний сигнал, а як структурований процес очікування та передбачення (Huron, 2006). Значний внесок у дослідження психології музичного сприйняття зроблено також у фундаментальних працях з психології музики, де узагальнено результати досліджень слухового сприйняття, музичної пам'яті та музичного мислення (Deutsch, 2013). Розуміння зв'язку між музикою та діяльністю мозку поглиблюється завдяки роботам, присвяченим нейронним механізмам музичного сприйняття та виконання (Zatorre et al., 2007), а також дослідженням емоційних реакцій на музику (Koelsch, 2014). Важливим є й підхід, що розглядає музичний досвід як результат складної взаємодії когнітивних, емоційних та нейрофізіологічних процесів (Jourdain, 1997).

Це дозволяє розглядати внутрішній слух як ключовий механізм, що забезпечує існування музичного образу у свідомості навіть за відсутності реального звучання.

Важливими є також роботи, що досліджують взаємозв'язок музики та мови, підкреслюючи спільність їх когнітивних основ (Patel, 2008). У цьому контексті художнє мислення може бути розглянуте як особлива форма організації ментальних структур, що функціонують за принципами, подібними до мовних.

Сучасні нейрокогнітивні дослідження творчості демонструють взаємодію мереж спонтанного генерування ідей та механізмів їх свідомого контролю. Зокрема, показано, що продуктивність творчого мислення пов'язана з узгодженою роботою мережі пасивного режиму мозку та виконавчої системи контролю (Beaty et al., 2015). Важливу

роль у процесах уяви відіграють також механізми ментальної візуалізації, що забезпечують внутрішнє конструювання образів (Pearson, 2019).

Це підтверджує, що художнє мислення є не абстрактною категорією, а реальною психічною діяльністю з визначеною структурою.

Отже, аналіз досліджень свідчить про наявність значного теоретичного підґрунтя для вивчення окремих компонентів художнього мислення, проте потребує подальшого узагальнення з метою розкриття його як цілісного внутрішнього процесу.

Мета статті – виявлення закономірностей становлення художнього мислення як внутрішнього психічного процесу, що забезпечує формування та трансформацію музичного образу у свідомості.

Для досягнення поставленої мети передбачається: проаналізувати роль сприйняття як вихідного етапу виникнення образу; розкрити функції уяви та асоціативних зв'язків у процесі внутрішньої переробки музичного матеріалу; визначити значення внутрішнього слуху як простору існування художнього образу; окреслити основні мисленнєві операції, що забезпечують цілісність художнього мислення.

Виклад основного матеріалу. Художнє мислення починається зі сприйняття, яке виступає не пасивним відображенням звукової реальності, а активним процесом організації сенсорного досвіду. У межах музичного сприйняття звуковий потік не існує як сукупність ізольованих елементів – він відразу структурується у свідомості у вигляді інтонаційних, ритмічних та смислових цілісностей. Уже на цьому рівні виявляється здатність свідомості до впорядкування, групування та виділення значущих компонентів, що свідчить про присутність елементарних мисленнєвих операцій у самому акті сприйняття. Інакше кажучи, слухове сприйняття від початку є не лише реєстрацією, а інтерпретуючим процесом, у якому звукова інформація набуває внутрішньої організації.

Цілісність, що виникає у процесі сприйняття, не є заданою об'єктивно – вона формується у свідомості як результат взаємодії зовнішнього звукового матеріалу та внутрішніх структур досвіду. Свідомість “збирає” звук у смислові єдності, керуючись певними принципами впорядкування, які мають як універсальний, так і індивідуальний характер. Саме тому один і той самий звуковий матеріал може набувати різних конфігурацій у різних умовах сприйняття: змінюється не лише ступінь деталізації, а й сама логіка внутрішньої організації. Це свідчить про те, що сприйняття є процесом конструювання, у якому формується первинна модель художнього образу.

Вибірковий характер сприйняття зумовлений його залежністю від попереднього досвіду, сформованих уявлень і внутрішніх очікувань. Те, що фіксується свідомістю, визначається не лише характеристиками звукового сигналу, а й тим, які смислові структури вже наявні у внутрішньому досвіді. У цьому контексті важливого значення набуває механізм передбачення, що спрямовує слухову увагу та визначає характер сприйняття. Свідомість не обмежується реакцією на вже наявний матеріал – вона постійно вибудовує внутрішні прогнози, співвідносить їх із поточним звучанням і коригує власні очікування. У результаті виникає динамічна взаємодія між очікуваним і реальним, яка і формує специфіку музичного сприйняття.

Передбачення не лише організує увагу, але й створює внутрішню напруженість процесу сприйняття, оскільки кожен наступний момент звукового розвитку співвідноситься з уже сформованими очікуваннями. Саме в цій напрузі між передбаченням і його підтвердженням або порушенням виникає смислова активність свідомості. Сприйняття таким чином набуває часової глибини: воно одночасно утримує попередній матеріал, актуалізує теперішній і спрямовується у можливе майбутнє. Це забезпечує безперервність процесу та створює основу для формування цілісного художнього образу.

Отже, сприйняття виступає не початковою “точкою”, а вже складним багаторівневим процесом, у якому поєднуються реєстрація, організація та передбачення. Саме на цьому рівні виникає первинна цілісність образу, яка не є завершеною, але вже має внутрішню структуру і спрямованість розвитку. Ця початкова конфігурація стає основою для подальших внутрішніх перетворень, що здійснюються у процесі роботи уяви та асоціативних зв'язків, де образ набуває більшої гнучкості, варіативності та смислової насиченості.

Уява забезпечує перехід від безпосереднього сприйняття до внутрішньої роботи з образом, відкриваючи можливість для його активного перетворення. Якщо на рівні сприйняття формується первинна цілісність, то уява надає їй рухливості, дозволяючи виходити за межі безпосереднього даного матеріалу. Вона не лише зберігає сприйняте, а й змінює його, комбінує окремі елементи, встановлює нові смислові зв'язки. У цьому процесі художній образ поступово втрачає характер відображення і набуває ознак внутрішньої конструкції, яка формується за законами психічної діяльності. Таким чином, уява виступає тим механізмом, що переводить сприйнятий матеріал у площину активного мислення, де він стає предметом внутрішньої роботи.

Функціонування уяви пов'язане з принциповою варіативністю, яка є однією з визначальних ознак художнього мислення. Один і той самий вихідний матеріал здатний породжувати різні внутрішні образи залежно від контексту сприйняття, індивідуального досвіду та актуального стану свідомості. Це зумовлено тим, що уява не відтворює реальність у готовому вигляді, а перебудовує її відповідно до внутрішньої логіки. Вона здійснює своєрідне “перекодування” матеріалу, у ході якого звукові характеристики поєднуються з емоційними реакціями, просторовими уявленнями, а іноді й візуальними асоціаціями. У результаті формується багатовимірний образ, що виходить за межі суто акустичного сприйняття.

Важливою особливістю уяви є її здатність до модифікації образу без втрати його цілісності. Зміни, які відбуваються у процесі внутрішньої роботи, не руйнують образ, а, навпаки, поглиблюють його, відкриваючи нові аспекти і смислові рівні. Це свідчить про те, що уява функціонує не хаотично, а в межах певної внутрішньої узгодженості, яка забезпечує збереження цілісності при одночасній змінності. Завдяки цьому художній образ набуває гнучкості: він може розвиватися, варіюватися, уточнюватися, не втрачаючи своєї ідентичності.

Особливістю художнього мислення є також безперервність роботи уяви. Вона не обмежується окремим етапом, а супроводжує всі фази обробки інформації – від моменту сприйняття до формування складних внутрішніх структур. Уява постійно взаємодіє з іншими компонентами психічної діяльності, забезпечуючи їх узгодженість і динамічність. Вона не є додатковим або допоміжним елементом, а виконує функцію універсального механізму, який підтримує рухливість мислення та його здатність до внутрішніх перетворень.

У цьому контексті уява виступає не лише як здатність до створення образів, а як форма організації внутрішнього досвіду. Вона інтегрує різні рівні психічної діяльності, забезпечуючи перехід від фіксації до осмислення, від сприйняття до внутрішнього оперування матеріалом. Саме завдяки її роботі художній образ набуває багатшаровості та відкритості до подальшого розвитку. Це створює підґрунтя для активізації асоціативних зв'язків, через які відбувається подальше розгортання смислової структури образу і його включення у ширший контекст внутрішнього досвіду.

Асоціація є ключовим механізмом, що поєднує окремі елементи досвіду у нові смислові структури, забезпечуючи перехід від внутріш-

ньої роботи уяви до більш складної організації образу. Якщо уява надає матеріалу рухливості та варіативності, то асоціація встановлює між його елементами зв'язки, які формують цілісність. У художньому мисленні вона виконує функцію зв'язування, завдяки якій окремі уявлення не залишаються ізольованими, а включаються у єдину систему. Саме через асоціативні переходи відбувається поступове розгортання образу, у якому різні компоненти поєднуються у смислово узгоджену структуру.

Асоціативні зв'язки можуть мати різну природу і виникають на основі різних принципів – подібності, контрасту, емоційної близькості або індивідуального досвіду. Це означає, що процес їх формування не є однорідним: він включає як безпосередні співвіднесення, так і складніші переходи, що спираються на попередній досвід і внутрішні смислові структури. Завдяки цьому один і той самий музичний матеріал здатний породжувати різні образи у різних свідомостях. Водночас ця варіативність не означає повної довільності: вона існує в межах певних закономірностей, які визначають характер асоціативного мислення як такого.

Індивідуальний характер асоціативних зв'язків проявляється у тому, що кожна свідомість вибудовує власну систему співвіднесення, спираючись на унікальний досвід і внутрішні смислові орієнтири. Проте ця індивідуальність не заперечує загальних принципів функціонування асоціацій. Навпаки, вона розкривається саме через їх реалізацію: універсальні механізми набувають конкретного змісту у кожному окремому випадку. Таким чином, асоціативне мислення поєднує загальне і індивідуальне, забезпечуючи одночасно структурованість і варіативність художнього образу.

Важливо підкреслити, що асоціація не є хаотичним або випадковим процесом. Вона підпорядковується внутрішній логіці, яка забезпечує узгодженість і цілісність образу. Навіть тоді, коли асоціативні переходи здаються несподіваними, вони мають внутрішнє обґрунтування, пов'язане з попереднім досвідом або структурою сприйнятого матеріалу. Ця логіка не завжди усвідомлюється, але вона визначає напрям і характер розгортання образу, не дозволяючи йому розпадатися на випадкові фрагменти.

Через асоціативні зв'язки відбувається наповнення сприйнятого матеріалу смислом. Саме вони забезпечують перехід від сукупності уявлень до цілісного художнього образу, у якому кожен елемент набуває значення у співвіднесенні з іншими. У результаті формується структура, що має внутрішню узгодженість і спрямованість розвитку.

Така структура не є статичною: вона постійно змінюється, доповнюється новими зв'язками, уточнюється у процесі подальшої внутрішньої роботи. Це підводить до наступного рівня організації художнього мислення, де сформований образ набуває здатності до самостійного існування у внутрішньому слуховому просторі, що забезпечує його збереження і подальшу трансформацію.

Внутрішній слух виступає тим середовищем, у якому художній образ набуває відносної самостійності від зовнішнього звучання і переходить у площину автономного існування у свідомості. Йдеться не лише про здатність “чути подумки”, а про складну форму психічної діяльності, що забезпечує утримання, відтворення і модифікацію музичного матеріалу без опори на актуальний сенсорний стимул. У цьому сенсі внутрішній слух постає як особливий режим функціонування мислення, в якому звуковий матеріал зберігає свою структурність, часову організацію і смислову спрямованість, залишаючись водночас відкритим до внутрішніх перетворень. Саме завдяки цьому художній образ перестає залежати від безпосереднього сприйняття і отримує можливість існувати як самостійна внутрішня реальність.

Завдяки внутрішньому слуху музика може існувати поза реальним звучанням, що істотно змінює характер роботи з образом. У внутрішньому просторі свідомості з'являється можливість керувати перебігом матеріалу: його можна уповільнювати або пришвидшувати, деталізувати окремі елементи, фіксувати увагу на певних моментах, співвідносити різні фрагменти між собою. Така гнучкість відкриває нові способи організації мислення, оскільки звуковий матеріал перестає бути лінійно зумовленим часом і підпорядковується внутрішній логіці. У результаті внутрішній слух перетворюється на своєрідний “простір мислення”, де образ не лише відтворюється, а й активно трансформується, набуваючи нових характеристик і смислових відтінків.

Особливість цього простору полягає в тому, що він поєднує стабільність і змінність. З одного боку, внутрішній слух забезпечує збереження образу, його впізнаваність і цілісність; з іншого – дозволяє вносити зміни, варіювати структуру, уточнювати деталі. Це свідчить про те, що внутрішній слух не є механічним відтворенням, а виступає активним середовищем, у якому відбувається постійна взаємодія між збереженням і перетворенням. Саме ця взаємодія забезпечує глибину і багатовимірність художнього мислення, оскільки образ може розгортатися у різних напрямках, не втрачаючи своєї внутрішньої узгодженості.

Функціонування внутрішнього слуху тісно пов'язане з пам'яттю та уявою, однак не зводиться до них. Пам'ять забезпечує матеріал для внутрішнього відтворення, уява – можливість його трансформації, проте саме внутрішній слух інтегрує ці процеси у єдину систему. Він координує взаємодію різних компонентів психічної діяльності, створюючи умови для цілісного існування художнього образу. У цьому контексті внутрішній слух можна розглядати як центральний механізм, що забезпечує єдність мислення, оскільки саме в ньому сходяться результати сприйняття, роботи уяви та асоціативних зв'язків.

Отже, внутрішній слух виступає не лише середовищем існування образу, а й простором його подальшого розвитку, де відбувається узгодження різних елементів і формування цілісної структури. Саме в цьому просторі стає можливою реалізація основних мисленнєвих операцій, які забезпечують організацію художнього мислення на наступному рівні його функціонування.

Художнє мислення включає низку операцій, які забезпечують його цілісність і організованість, переводячи внутрішню роботу з образом у впорядковану систему. Якщо попередні рівні – сприйняття, уява, асоціативні зв'язки та внутрішній слух – створюють матеріал і середовище існування образу, то саме мисленнєві операції забезпечують його структурну організацію. Вони виконують функцію внутрішнього впорядкування, завдяки якій художній образ набуває визначеності, стійкості та здатності до подальшого розвитку. Серед таких операцій можна виділити узагальнення, трансформацію та комбінування, кожна з яких виконує специфічну роль, але водночас взаємодіє з іншими у межах єдиного процесу.

Узагальнення дозволяє виділити суттєві риси образу, відокремивши їх від випадкових або другорядних деталей. Воно спрямоване на встановлення внутрішньої опори образу, його смислового ядра, яке зберігається незалежно від варіативних змін. У процесі узагальнення відбувається певне “стиснення” матеріалу: різноманітні елементи підпорядковуються більш загальним принципам, що забезпечує цілісність сприйняття і стійкість внутрішньої структури. Завдяки цьому художній образ набуває визначеності і може утримуватися у свідомості як єдина смислова одиниця, навіть за умов подальших перетворень.

Трансформація пов'язана зі зміною образу, його внутрішнім рухом і розвитком. Вона забезпечує динамічність мислення, дозволяючи образу не залишатися фіксованим, а постійно змінюватися, уточнюватися, варіюватися. У процесі трансфор-

мації відбувається переосмислення вже наявного матеріалу: окремі елементи можуть змінювати своє значення, вступати у нові співвідношення, утворювати нові конфігурації. Це створює умови для розгортання образу у часі, надаючи йому внутрішньої перспективи і спрямованості. Трансформація таким чином забезпечує рух мислення, його здатність до саморозвитку.

Комбінування, у свою чергу, забезпечує поєднання різних елементів у нові структури. Воно відкриває можливість для створення нових смислових конфігурацій шляхом співвіднесення і з'єднання того, що раніше існувало окремо. У цьому процесі важливу роль відіграє взаємодія різних рівнів внутрішнього досвіду: образи, що виникли на основі сприйняття, можуть поєднуватися з асоціативними уявленнями, результатами роботи уяви, елементами пам'яті. У результаті формується нова цілісність, яка не зводиться до простої суми складових, а має власну внутрішню організацію.

Ці операції не існують ізольовано: вони взаємодіють, утворюючи єдиний процес, у якому кожна з них доповнює інші. Узагальнення забезпечує стійкість, трансформація – динаміку, комбінування – новизну, і лише у їх взаємодії можливе повноцінне функціонування художнього мислення. Саме їх узгоджена робота забезпечує перехід від первинного сприйняття до сформованого художнього образу, який має внутрішню ціліс-

ність, структурованість і здатність до подальшого розвитку. У результаті художнє мислення постає як процес, у якому різні рівні психічної діяльності інтегруються через систему операцій, що надають цьому процесу завершеності та внутрішньої логічної впорядкованості.

Висновки. Художнє мислення постає як складна система внутрішніх психічних процесів, що забезпечують формування і трансформацію образу у свідомості. Його основою є взаємодія сприйняття, уяви, асоціативних зв'язків та внутрішнього слуху.

Сприйняття виступає вихідним рівнем, на якому формується первинна цілісність образу. Уява забезпечує його подальшу зміну і розвиток, тоді як асоціативні зв'язки наповнюють його смислом. Внутрішній слух створює простір, у якому цей образ існує і трансформується незалежно від зовнішнього звучання.

Мисленнєві операції – узагальнення, трансформація та комбінування – забезпечують організацію цього процесу, надаючи йому структурованості та цілісності. У результаті художнє мислення постає як динамічна система, що має власні закономірності функціонування.

Отже, розгляд художнього мислення як автономного внутрішнього процесу дозволяє уточнити його природу і відокремити від суміжних явищ, що відкриває перспективи для подальших досліджень у галузі музикознавства та когнітивної науки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Boden M. A. *The Creative Mind: Myths and Mechanisms*. 2nd ed. London : Routledge, 2004. 344 p. DOI: 10.4324/9781315835707.
2. Csikszentmihalyi M. *Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention*. New York : Harper Perennial, 2013. 464 p.
3. Huron D. *Sweet Anticipation: Music and the Psychology of Expectation*. Cambridge, MA : MIT Press, 2006. 480 p. DOI: 10.7551/mitpress/6575.001.0001.
4. Kahneman D. *Thinking, Fast and Slow*. New York : Farrar, Straus and Giroux, 2011. 499 p.
5. Koestler A. *The Act of Creation*. London : Hutchinson, 1964. 751 p.
6. Patel A. D. *Music, Language, and the Brain*. Oxford : Oxford University Press, 2008. 513 p. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780195123751.001.0001.
7. Deutsch D. (Ed.). *The Psychology of Music*. 3rd ed. Amsterdam : Academic Press, 2013. 936 p. DOI: 10.1016/C2010-0-05701-4.
8. Beaty R. E., Benedek M., Kaufman S. B., Silvia P. J. Default and executive network coupling supports creative idea production. *Scientific Reports*. 2015. Vol. 5. Article 10964. DOI: 10.1038/srep10964.
9. Zatorre R. J., Chen J. L., Penhune V. B. When the brain plays music: auditory–motor interactions in music perception and production. *Nature Reviews Neuroscience*. 2007. Vol. 8, No. 7. P. 547–558. DOI: 10.1038/nrn2152.
10. Koelsch S. Brain correlates of music-evoked emotions. *Nature Reviews Neuroscience*. 2014. Vol. 15, No. 3. P. 170–180. DOI: 10.1038/nrn3666.
11. Pearson J. The human imagination: the cognitive neuroscience of visual mental imagery. *Nature Reviews Neuroscience*. 2019. Vol. 20, No. 10. P. 624–634. DOI: 10.1038/s41583-019-0202-9.
12. Jourdain R. *Music, the Brain, and Ecstasy: How Music Captures Our Imagination*. New York : HarperCollins, 1997. 352 p.

REFERENCES

1. Boden M. A. (2004) *The Creative Mind: Myths and Mechanisms*. 2nd ed. London : Routledge. 344 p. DOI: 10.4324/9781315835707.
2. Csikszentmihalyi M. (2013) *Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention*. New York : Harper Perennial. 464 p.
3. Huron D. (2006) *Sweet Anticipation: Music and the Psychology of Expectation*. Cambridge, MA : MIT Press. 480 p. DOI: 10.7551/mitpress/6575.001.0001.
4. Kahneman D. (2011) *Thinking, Fast and Slow*. New York : Farrar, Straus and Giroux. 499 p.
5. Koestler A. (1964) *The Act of Creation*. London : Hutchinson. 751 p.
6. Patel A. D. (2008) *Music, Language, and the Brain*. Oxford : Oxford University Press. 513 p. DOI: 10.1093/acprof:oso/9780195123751.001.0001.
7. Deutsch D. (ed.) (2013) *The Psychology of Music*. 3rd ed. Amsterdam : Academic Press. 936 p. DOI: 10.1016/C2010-0-05701-4.
8. Beaty R. E., Benedek M., Kaufman S. B., Silvia P. J. (2015) Default and executive network coupling supports creative idea production. *Scientific Reports*. Vol. 5. Article 10964. DOI: 10.1038/srep10964.
9. Zatorre R. J., Chen J. L., Penhune V. B. (2007) When the brain plays music: auditory–motor interactions in music perception and production. *Nature Reviews Neuroscience*. Vol. 8, No. 7. P. 547–558. DOI: 10.1038/nrn2152.
10. Koelsch S. (2014) Brain correlates of music-evoked emotions. *Nature Reviews Neuroscience*. Vol. 15, No. 3. P. 170–180. DOI: 10.1038/nrn3666.
11. Pearson J. (2019) The human imagination: the cognitive neuroscience of visual mental imagery. *Nature Reviews Neuroscience*. Vol. 20, No. 10. P. 624–634. DOI: 10.1038/s41583-019-0202-9.
12. Jourdain R. (1997) *Music, the Brain, and Ecstasy: How Music Captures Our Imagination*. New York : HarperCollins. 352 p.

Дата першого надходження статті до видання: 13.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 13.08.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 02.09.2026

Стаття поширюється на умовах
ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

